

มาตรฐานสินค้าเกษตร

มกษ. 6409-2560

THAI AGRICULTURAL STANDARD

TAS 6409-2017

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับ
ฟาร์มกวาง

GOOD AGRICULTURAL PRACTICES FOR
DEER FARM

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ICS 65.020.30

ISBN 978-616-358-297-3

มาตรฐานสินค้าเกษตร

มกษ. 6409-2560

THAI AGRICULTURAL STANDARD

TAS 6409-2017

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับ

ฟาร์มกวาง

GOOD AGRICULTURAL PRACTICES FOR
DEER FARM

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

50 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0 2561 2277 โทรสาร 0 2561 3373

www.acfs.go.th

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศและงานทั่วไป เล่ม 134 ตอนพิเศษ 221 ง

วันที่ 8 กันยายน พุทธศักราช 2560

คณะกรรมการวิชาการพิจารณามาตรฐานสินค้าเกษตร
เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มกวาง

1.	อธิบดีกรมปศุสัตว์ หรือผู้ที่อธิบดีมอบหมาย นางธนิศา หรินทรานนท์ ผู้เชี่ยวชาญด้านมาตรฐานการปศุสัตว์ระหว่างประเทศ	ประธานกรรมการ
2.	ผู้แทนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นางเตือนใจ นุชดำรงค์ นายสุนทร ฉายวิฒนะ นายพิทักษ์ ชิตเครือ	กรรมการ
3.	ผู้แทนสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ นางอุษา บำรุงพีช นางสาวก่อดี ผลเกลี้ยง	กรรมการ
4.	ผู้แทนสำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์ นายเพิ่มศิลป์ บุญน้อม	กรรมการ
5.	ผู้แทนสำนักพัฒนาพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์ นางสาวสรรทยา อินทจินดา นางสาวจรรย์รัตน์ ภูมิโคกรักษ์	กรรมการ
6.	ผู้แทนกองส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์	กรรมการ
7.	ผู้แทนศูนย์พันธุ์วิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ นายศิวาภูธ กลิ่นบุหงา นายณรงค์ศักดิ์ พ่วงลาภ นายบวรลักษณ์ คำน้ำทอง	กรรมการ
8.	ผู้แทนคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นายพรชัย สัจญ์จิตรีเสรี นายนิกร ทองทิพย์	กรรมการ
9.	ผู้แทนสถาบันวิจัยสัตว์ในภูมิภาคเขตร้อน มหาวิทยาลัยรามคำแหง นายพรชัย วงศ์วาสนา นายยิ่งยง เมฆลอย นายจิตรภาณุ อินทวงศ์	กรรมการ

10.	ผู้แทนสมาคมสัตว์บาลแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นายสุวิทย์ อโนทัยสินทวี	กรรมการ
11.	ผู้แทนสหกรณ์กวางแห่งประเทศไทย จำกัด นายอภิชาติ วัฒนกุล นายภักดี พานูรัตน์	กรรมการ
12.	นายชวาล ทัพทิกกรณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านทรัพยากรชีวภาพ	กรรมการ
13.	รองศาสตราจารย์ชัยณรงค์ คันธพนิต ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิทยาศาสตร์เนื้อสัตว์	กรรมการ
14.	ผู้แทนสำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ กรมปศุสัตว์ นายพลกฤษณ์ อัยตา นางสาวศศิภา แก้วประเสริฐ	กรรมการ
15.	ผู้แทนสำนักกำหนดมาตรฐาน สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ นางสาวยุพา เหล่าจินดาพันธ์ นางสาวกาญจพรพรรณ จันทรรถาวรพงศ์	กรรมการและเลขานุการ

ปัจจุบันผู้บริโภคเริ่มใส่ใจต่อสุขภาพจึงมีความต้องการแหล่งโปรตีนจากเนื้อสัตว์ที่มีคุณภาพสูง คอเลสเทอรอลต่ำ เนื้อกวางมีโปรตีนสูงและยังเป็นแหล่งอาหารที่อุดมด้วยธาตุเหล็ก มีคอเลสเทอรอลต่ำกว่าเนื้อสัตว์ประเภทอื่น นอกจากนี้กวางยังสามารถให้ผลิตภัณฑ์อื่นได้หลายชนิด เช่น เขาอ่อนมีสรรพคุณ บำรุงร่างกาย กวางจึงจัดเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่เกษตรกรเริ่มมีการขยายการเลี้ยงเพิ่มขึ้น ดังนั้นเพื่อสร้างความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์จากกวางจึงควรพัฒนาระบบมาตรฐานการผลิตที่ดี ตั้งแต่ระดับฟาร์ม คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร จึงเห็นสมควรกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มกวาง

มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้กำหนดขึ้นโดยใช้เอกสารต่อไปนี้เป็นแนวทาง

มาตรฐานสินค้าเกษตร. มกษ. 6400-2555. การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มโคเนื้อ.
กรุงเทพฯ: สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

คมจักร พิชัยณรงค์สงคราม. 2546. การผลิตกวาง. กรมปศุสัตว์. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ. 2556. มาตรฐานฟาร์มกวาง (ฉบับร่าง).

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร :
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มควาง
ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑

ด้วยคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร เห็นสมควรกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มควาง เป็นมาตรฐานทั่วไป ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อส่งเสริมสินค้าเกษตรให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน และปลอดภัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบมติคณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตร ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงออกประกาศกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มควาง มาตรฐานเลขที่ มกษ. 6409-2560 ไว้เป็นมาตรฐานทั่วไป ดังมีรายละเอียดแนบท้ายประกาศนี้

ทั้งนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

พลเอก

(ฉัตรชัย สาริกัลยะ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

มาตรฐานสินค้าเกษตร

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มกวาง

1 ขอบข่าย

มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ กำหนดเกณฑ์การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มกวางที่มีการเพาะเลี้ยง และขยายพันธุ์เชิงพาณิชย์ ซึ่งประกอบด้วยข้อกำหนดตั้งแต่องค์ประกอบฟาร์ม อาหาร น้ำ การจัดการฟาร์ม สุขภาพสัตว์ สวัสดิภาพสัตว์ การจัดการเขากวางอ่อน การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และการบันทึกข้อมูล เพื่อให้ได้กวางที่มีสุขภาพดี ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค

2 นิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ มีดังต่อไปนี้

- 2.1 กวาง (deer) หมายถึง สัตว์ในวงศ์ Cervidae
- 2.2 ฟาร์มกวาง (deer farm) หมายถึง สถานที่ประกอบกิจการเลี้ยงกวาง ซึ่งครอบคลุมพื้นที่เลี้ยง สถานที่เก็บ และเตรียมอาหาร โรงจัดการกวางและอุปกรณ์ที่เหมาะสม บริเวณทำลายซาก และจุดรวบรวมของเสีย เป็นต้น
- 2.3 คอก (pen) หมายถึง สิ่งปลูกสร้างที่มีหลังคาหรือไม่มีหลังคา มีโครงสร้างแข็งแรง มีที่ให้น้ำและให้อาหาร
- 2.4 โรงจัดการกวาง (deer yard) หมายถึง สถานที่ที่ใช้ในการจัดการกวาง เช่น ทำเครื่องหมายตัวสัตว์ ฉีดวัคซีน รักษาสัตว์ และตัดเขากวางอ่อน และมีเครื่องมือดำเนินงาน เช่น ชองบังคับกวาง (deer crush)

3 เกณฑ์กำหนด

ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มกวาง ให้เป็นไปตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 รายการและข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับฟาร์มกวาง

รายการ	เกณฑ์กำหนด
<p>1. องค์กรประกอบฟาร์ม</p>	<p>1.1 สถานที่ตั้ง</p>
	<p>1.1.1 ต้องได้รับการยินยอมจากราชการส่วนท้องถิ่น</p>
	<p>1.1.2 อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากอันตรายทางกายภาพ เคมี และชีวภาพ หากกรณีที่มีความเสี่ยงจากอันตรายทางชีวภาพ ต้องมีมาตรการป้องกันที่มีประสิทธิภาพ</p>
	<p>1.2 ผังและลักษณะฟาร์ม</p>
	<p>1.2.1 มีการวางผังฟาร์มที่ดีตามความเหมาะสมต่อการเลี้ยงกวางแต่ละแบบ ได้แก่ การเลี้ยงแบบขังคอก การเลี้ยงแบบปล่อยแปลง และการเลี้ยงแบบปล่อยทุ่ง ที่จะสามารถจัดการฟาร์มและควบคุมโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p>
	<p>1.2.2 พื้นที่ฟาร์มมีขนาดเพียงพอเหมาะสมในการเลี้ยงกวางตามพันธุ์ ขนาด จำนวน และรูปแบบการเลี้ยง เพื่อให้กวางเจริญเติบโตได้ดี ไม่เครียด สามารถป้องกันและควบคุมโรค</p>
	<p>1.2.3 มีรั้วที่แข็งแรงรอบพื้นที่การเลี้ยงตามลักษณะการเลี้ยงอย่างเหมาะสมกับสายพันธุ์ ที่สามารถป้องกันการเล็ดลอดเข้ามาของสัตว์ที่จะทำร้ายกวาง และป้องกันกวางออกภายนอก เช่น ใช้อรั้วตาข่ายถัก หรือรั้วผสมผสานอื่นๆ ที่เหมาะสม</p>
	<p>1.2.4 พื้นที่การเลี้ยงแยกเป็นสัดส่วนจากที่พักอาศัย</p>
	<p>1.2.5 มีโรงจัดการกวาง (deer yard) ที่มีช่องบังคับกวาง (deer crush) ทางเชื่อมกลับคอก และทางลาดเพื่อขนถ่าย (loading ramps) โดยมีคอกคัดและคอกพักเพื่อคัดแยกกวาง รวมถึงมีที่เก็บอุปกรณ์สำหรับจัดการกวางที่สามารถจัดการกวางอย่างเป็นระบบและมีความปลอดภัยต่อกวาง</p>
<p>1.3 คอกต้องมีโครงสร้างที่แข็งแรง มีพื้นที่เพียงพอต่อการเลี้ยงกวาง และมีการแบ่งพื้นที่ เพื่อสะดวกในการจัดการกวางแต่ละช่วงอายุ หรือ ขนาด หรือ วัตถุประสงค์ของการเลี้ยง และสามารถจัดการการเลี้ยงได้อย่างถูกสุขลักษณะ</p>	
<p>2. อาหารสำหรับกวาง</p>	<p>2.1 มีพืชอาหารสัตว์เพียงพอกับจำนวนกวางที่เลี้ยง</p>
	<p>2.2 กรณีใช้อาหารข้น (concentrate feed) มีคุณภาพ มีความปลอดภัยเหมาะสมสำหรับการเลี้ยงกวาง</p>

รายการ	เกณฑ์กำหนด
	<p>2.3 ตรวจสอบคุณภาพอาหารสัตว์ทางกายภาพเบื้องต้นว่าไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของกวาง และเก็บรักษาในสภาพที่สามารถป้องกันการเสื่อมสภาพ</p> <p>2.4 กรณีอาหารสัตว์ผสมเอง ห้ามใช้สารต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์</p>
3. น้ำสำหรับกวาง	<p>3.1 แหล่งน้ำที่ใช้ในฟาร์มต้องอยู่ในบริเวณที่ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากสิ่งที่เป็นอันตราย</p> <p>3.2 น้ำที่ใช้เลี้ยงกวางและใช้ในฟาร์ม ควรเป็นน้ำสะอาด และมีปริมาณเพียงพอตามวัตถุประสงค์ในการใช้</p>
4. การจัดการฟาร์ม	<p>4.1 มีคู่มือการจัดการฟาร์มที่แสดงรายละเอียดการปฏิบัติงานที่สำคัญภายในฟาร์ม เช่น การทำทะเบียนสัตว์ การจัดการฝูง การจัดการโรงจัดการกวาง ระบบการเลี้ยง อาหารและน้ำสำหรับกวาง สุขภาพสัตว์ การจัดการด้านสวัสดิภาพสัตว์ สิ่งแวดล้อม และการบันทึก</p> <p>4.2 บุคลากร</p> <p>4.2.1 มีจำนวนบุคลากรเพียงพอกับจำนวนกวางที่เลี้ยง</p> <p>4.2.2 บุคลากรที่ทำหน้าที่เลี้ยงกวางต้องมีความรู้ ได้รับการฝึกอบรมในการเลี้ยงกวาง และปฏิบัติงานในฟาร์มได้</p> <p>4.2.3 มีสัตวแพทย์ให้คำปรึกษาแนะนำ ด้านสุขภาพสัตว์ สุขากิจบาลฟาร์ม และการใช้ยาภายในฟาร์ม</p> <p>4.2.4 บุคลากรต้องมีสุขลักษณะส่วนบุคคลที่ดี และต้องได้รับการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปี</p> <p>4.3 การทำความสะอาดและบำรุงรักษา</p> <p>4.3.1 กรณีการเลี้ยงแบบขังคอก มีการรักษาความสะอาดคอกกวาง และฆ่าเชื้ออุปกรณ์อย่างถูกสุขลักษณะ</p> <p>4.3.2 อุปกรณ์ให้น้ำและอาหารต้องสะอาด</p> <p>4.3.3 รักษาความสะอาดบริเวณโดยรอบคอกหรือแปลง ไม้ให้เป็นแหล่งสะสมเชื้อโรค และสัตว์ที่เป็นพาหะนำเชื้อ</p> <p>4.3.4 บำรุงรักษาคอก โรงจัดการกวาง เครื่องมือ และอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพดี</p>

รายการ	เกณฑ์กำหนด
5. สุขภาพสัตว์	<p>5.1 การป้องกันและควบคุมโรค</p> <p>5.1.1 อยู่ภายใต้การดูแลของสัตวแพทย์ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย</p> <p>5.1.2 มีการป้องกันและควบคุมโรคที่มากับ ยานพาหนะ อุปกรณ์ และบุคคลก่อนเข้าออกฟาร์ม รวมถึงมีการจัดบันทึกการผ่านเข้าออกจากฟาร์มที่สามารถตรวจสอบได้</p> <p>5.1.3 มีการควบคุมสัตว์พาหะนำเชื้อ และวิธีการทำลายซากกวางที่ตายด้วยโรค โดยให้อยู่ในดุลพินิจของสัตวแพทย์</p> <p>5.1.4 จัดการทางสุขลักษณะที่ดีภายในฟาร์มเพื่อไม่ให้เป็นแหล่งสะสมเชื้อโรค</p> <p>5.1.5 กรณีที่เกิดโรคระบาดหรือสงสัยว่าเกิดโรคระบาด ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์ และคำแนะนำของกรมปศุสัตว์</p> <p>5.2 การบำบัดโรคสัตว์</p> <p>5.2.1 อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของสัตวแพทย์ โดยปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการสัตวแพทย์ และตามมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 9032 เรื่อง ข้อปฏิบัติการควบคุมการใช้ยาสัตว์</p>
6. สวัสดิภาพสัตว์	<p>ดูแลกวางให้มีความเป็นอยู่ที่สบาย หากกวางป่วย บาดเจ็บ หรือพิการ ต้องได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อมิให้เกิดความทุกข์ทรมาน</p>
7. การจัดการเขากวางอ่อน	<p>7.1 มีอุปกรณ์เครื่องมือที่เหมาะสมในการจับตัวกวาง ตัดเขากวางอ่อน ห้ามเลือด และรักษาแผล</p> <p>7.2 ห้ามให้ยาที่ทำให้กวางซึมหรือสลบ</p> <p>7.3 ต้องระมัดระวังไม่ให้กวางช็อกหรือบาดเจ็บ</p> <p>7.4 ต้องห้ามเลือดให้หยุดไหลหลังจากตัดเขากวางอ่อน</p> <p>7.5 ควรทำความสะอาดก่อนเก็บรักษาเขากวางอ่อน โดยการแช่เย็นที่อุณหภูมิไม่เกิน 4 องศาเซลเซียส หรือแช่แข็งที่อุณหภูมิไม่เกิน -18 องศาเซลเซียส หรืออบให้แห้งสนิท</p>

รายการ	เกณฑ์กำหนด
8. สิ่งแวดล้อม	8.1 กำจัดหรือจัดการขยะมูลฝอย ของเสีย ด้วยวิธีการที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
	8.2 มีการกำจัดและทำลายซากกวางอย่างเหมาะสม เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรค
	8.3 กรณีปล่อยน้ำเสียออกสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ให้บำบัดน้ำเสีย ก่อนออกจากฟาร์มตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
9. การบันทึกข้อมูล	9.1 ให้บันทึกข้อมูลผลการปฏิบัติงานในขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการฟาร์มที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและการควบคุมโรค เช่น การทำทะเบียนสัตว์ การจัดการฟาร์ม การให้อาหาร การจัดการด้านการผลิต ควบคุม ป้องกัน บำบัดโรค การตรวจสุขภาพและการฝึกอบรมของบุคลากร
	9.2 เก็บรักษาสัญญานบันทึกไว้ให้ตรวจสอบอย่างน้อย 3 ปี

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

79 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กทม. 10900

โทร. 0 2561 4567, 0 2561 4590 6 โทรสาร 0 2579 5101

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

50 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0 2561 2277 โทรสาร 0 2561 3357

www.acfs.go.th